

JURNAL

ПЕNТРȢ РЕSПÎNDIРЕА ШТIIНЦЕЛОР NАТȢРАЛЕ ШI ESAKTE,

în toate класеле.

Редіџatȣ

de

Професор Doktop Іȣліȣ Бараш.

№ 19. (Анȣл întiiȣ) Бȣкȣрештї. Maiȣ 16, 1856.

Купрindepe: Istopia Календарȣлȣї. — Че-ва despre парфȣмȣрії. — Комȣнікаціȣнї шtiinціфiче, мічї.

ISTOPIA КАЛЕNDАРȢЛȢЇ.

Артiколȣлȣ I.

Nічї о карте în лȣme, zіче профеsорȣлȣ *Snell*, (de ла каре амȣ împрȣмȣtatȣ чеа маї маре парte а ачестȣї артiколȣ) нȣ е аша респîndіtъ, чітітъ, adевъратъ, antікъ, interesantъ, філософікъ ші eftinъ ка Календарȣлȣ. Чіне нȣ кȣмпъръ акȣмȣ ȣнȣ Календарȣ? апоï чіне кȣмпъръ ȣнȣ Календарȣ ка съ нȣ'лȣ чіteаскъ? къчї în toate zілеле se ȣітъ întр'însȣлȣ, пе кîndȣ din контръ мȣлцї кȣмпъръ кърцї ка съ нȣ ле чіteаскъ чі нȣмаї съ stea în dȣлапȣ! Апоï каре карте поате fi маї аdевъратъ de кîtȣ Календарȣлȣ? нȣ ȣнde прівеще zіле фрȣмоасе саȣ плоіоасе, чі кîndȣ zіче: în zіоа кȣтаре soареле ва авеа позіціȣнеа кȣтаре, ші în ноаптеа кȣтаре лȣна ва авеа форма кȣтаре ш. ч. л. Dар каре карте este ші маї antікъ? къчї афаръ din Біблие нȣ е нічї о карте каре съ кȣпрінзъ, ка Календарȣлȣ, традіціȣніле челе маї antіче, ші обсервациȣніле Astрономіче челе маї antіче але Еџіптенілорȣ ші але Бабілоненілорȣ antічї despre лȣнџimea анȣлȣї ші despre кȣрсȣлȣ корпȣрілорȣ череші. Ачесте нациȣнї antіче s'аȣ stepsȣ de пе фаца пъмîntȣлȣї, sîntȣ акȣмȣ ȣitate кȣ totȣлȣ, dар Календарȣлȣ лорȣ esistъ ші акȣмȣ; елȣ н'а перітȣ; прін Календарȣлȣ лорȣ еле аȣ înвiatȣ ші

ворȣ esista nemȣрitoaрe totȣ de ȣna. Апоĭ каре каpte e maĭ inteрesantъ de kîtȣ Календарȣлȣ? Оаменiĭ карĭ sîntȣ foarte deпaрte d'a гъsi оареkаре inteрesȣ în чitiрea ȣneĭ кърцĭ, кȣ kîtȣ inteрesȣ шi atenцiȣne чiteskȣ Календарȣлȣ; s. e. кȣ че inteрesȣ se ȣitъ амплоiatȣлȣ ла цifрa de 30 шi 31 але лȣнiĭ! Кȣ че konsteрнaцiȣne desпeрatъ se ȣitъ негȣцъторȣлȣ рȣinatȣ ла цifрele Календарȣлȣĭ каре аратъ zilele skъderiĭ полiцелорȣ sale! Пе de алтъ парте кȣ че бȣкȣрie шi zелȣ пътъръ îmпрȣмȣtъtъtoрȣлȣ zilele Календарȣлȣĭ, ка съ шĭ sokoteaskъ dobînda каре i se кȣвine! Кiаръ damele noastре de kîte орĭ se ȣitъ în Календарȣ ка съ afле iеарna zioa de ажȣнȣ шi лȣнцimea Карнавалȣлȣĭ! — Dар ачеstȣ inteрesȣ шi ачеаstъ къȣtaре se мърцineшte нȣмаĭ ла Календарȣлȣ de estimпȣ, пе kîndȣ Календарȣлȣ din анȣлȣ trекȣtȣ e ȣitatȣ шi mепрizatȣ кȣ totȣлȣ; оаре нȣ este în ачеаstъ skimбаре рeпede a soaрteĭ Календарȣлȣĭ, о idee filosofikъ шi adînkъ? adекъ ачеаsta аратъ kîtȣ de trекъtoaре sîntȣ глорiiле лȣмеĭ, шi къ ȣнȣ лȣкрȣ поate съ fiъ astъzĭ къȣtatȣ de toцĭ шi mîine ȣitatȣ de toцĭ! Aiчĭ îmĭ adȣkȣ a minte d'o mikъ anекdotъ: Soцia ȣнȣĭ omȣ літератȣ se вълta къ de че бърбатȣлȣ еĭ о негліцеазъ аша de мȣлтȣ шi este atîtȣ de абsорбitȣ în кърцiле sale: de че, îĭ zichea лȣĭ, нȣ te ȣiцĭ шi ла mine ка ла ȣна din кърiле tale. Dрагъ, ръsпȣnse елȣ, съ штiĭ къ d'акȣмȣ înainte mъ воiȣ ȣita ла tine ка ла Календарȣлȣ din анȣлȣ trекȣtȣ.

În fine, каре каpte este maĭ eftinъ de kîtȣ Календарȣлȣ? Пentрȣ ȣнȣ sfanцiрȣ saȣ maĭ пȣцiнȣ кȣмпъръмȣ ȣнȣ Календарȣ; Dар kîte milioane арȣ fi datȣ Statеле antiче, s. e. але Eцiптенiлорȣ, Бабiлонеnілорȣ шi кiаръ але Еленiлорȣ шi Романiлорȣ dакъ ле-арȣ fi datȣ чine-ва ȣнȣ Календарȣ de ачелеа че авемȣ noĭ astъzĭ! — Ка съ se конвinгъ чine-ва de ачеаsta, съ-шĭ imaцine къ s'a întîmплатȣ ка toate Календарелe съ se пеарзъ, saȣ maĭ бine, съ не пȣнемȣ în позiцiȣнea ȣнȣĭ omȣ каре a trъitȣ în timпȣрiле antiче, пе kîndȣ Календарȣлȣ pozitivȣ шi esaktȣ н'a esistatȣ înkъ. Niminea нȣ штia kîndȣ ва înчепе лȣна viitoaре, къчĭ atȣнчĭ нȣмаĭ прin ведереа лȣнеĭ поȣе afла skimбаrea лȣнеĭ (timпоралe), апоĭ kîte чiркȣmstanцe непревъзȣte аȣ îmпedikatȣ de мȣлте-орĭ ведереа лȣнеĭ поȣе! s. e. нȣорĭ, плоĭ шi кiаръ ȣнеле din позiцiȣнiле лȣнеĭ пе черȣ. De мȣлте-орĭ нȣ штia maĭ nainte нiчĭ лȣнцimea анȣлȣĭ, къчĭ н'а пȣtȣtȣ съ штiъ kîte zile trебȣe interкалate în ачеstȣ анȣ ка съ'л комплектȣiaskъ? кiаръ сърбъторiле лорȣ каре trебȣe съ koinчide кȣ епока fiksъ saȣ staцioанiле анȣлȣĭ, аȣ fostȣ totȣ de ȣна întр'о îndoiалъ шi indeчisiȣne; о сърбъtoaре каре trебȣe съ se serвeze прimъвара, s'a serбatȣ о datъ кȣ treĭ, патрȣ съптъмînĭ maĭ timпȣрiȣ, алтъ-datъ кȣ atîtȣ maĭ tîрziȣ. Ачеаstъ пертȣрбацiȣне a timпȣлȣĭ шi a tȣtȣлорȣ împрецiȣръріорȣ sочiале каре depinde de елȣ, ера atîtȣ de mаре în kîtȣ Atenieniiĭ s. e. н'аȣ штiȣtȣ че zi шi кiаръ че лȣнъ este astъzĭ пentрȣ Sпартанĭ, de шi amîndoĭ попоаріĭ ера вечinĭ.

Doȣe чiркȣmstanцe ераȣ каȣsa ачеstoрȣ tȣрбърърĭ але Календарȣлȣĭ, adекъ пе d'о парте нештiinца pozitivъ de поцiȣнiле astрономiче, dар шi пе de алтъ парте прескрiпцiȣнiле релiцioase карĭ ордона ка сърбъторiле съ se sokoteaskъ dȣпе zilele лȣнеĭ шi totȣ d'odatъ съ koinчidъ шi кȣ staцioанеле анȣлȣĭ. Аша s. e. serбъtoaреа mаре de прimъ-варъ (ла Халдеĭ, Isрailтенĭ шi Елiнĭ) trебȣe съ fie ла zioa a 15-леа a лȣнеĭ, каре koinчide кȣ пȣнкtȣлȣ еквinoцiĭ de прimъ-варъ. Astрономiĭ чеĭ maĭ antiчĭ шĭ аȣ înkinȣitȣ къ 12 лȣнĭ fакȣ tokmaĭ ȣнȣ анȣ, шi къ пentрȣ fie-каре treĭ лȣнĭ коресnȣнde ȣна din патрȣ staцioане але анȣлȣĭ (Мартie, Апрiлie шi Маiȣ пentрȣ прimъваръ; Iȣнie, Iȣлie шi Аȣгȣstȣ пentрȣ варъ; Sептембрie, Октомбрie шi Noемврie пentрȣ toamнъ; Декемврie, Iанȣарie шi Феврȣарie пentрȣ iарnъ). Dар пе ȣрмъ s'a аръtatȣ къ нȣ e аша, шi пе kîndȣ 12 лȣнĭ лȣнаре (fie-каре sokotitȣ kîte 29 ½ zile апроапе) fакȣ 254 de zile, ȣнȣ анȣ soларȣ fаче 365 ¼ zile апроапе, прin ȣрмаре este о diferинцъ între ȣнȣ анȣ лȣнаръ шi ȣнȣ анȣ soларȣ 11 ¼ zile, прin ȣрмаре în treĭ анĭ diferинца se sȣe ла 34 de zile шi къ în 18 анĭ diferинца se sȣe пînъ ла 6 лȣнĭ, прin ȣрмаре totȣ ȣрmîndȣ шi sokotindȣ анȣлȣ 12 лȣнĭ лȣнаре, s'a aflatȣ къ dȣпе 18 анĭ аȣ fostȣ silitȣ a сърба сърбъtoaреа de прimъваръ tokmaĭ în пȣнкtȣлȣ еквinoцiĭ toamнеĭ! аша аȣ fostȣ siлiцĭ a fаче цереmoniĭ de прimъваръ în mizлокȣлȣ toamнеĭ. Че абsȣрditate!

Възîndȣ ачеаsta, еатъ че аȣ fъкȣtȣ: аȣ interкалatȣ ла treĭ анĭ о datъ о лȣнъ maĭ мȣлтȣ.

Întp'adeвърȣ̆ пpintp'ачеastъ interкалаціȣне dife-
pinцa s'a pedȣsȣ̆ нȣмаї ла 4 $^2/_4$ zіле în tpeї anї
(къчї 37 de лȣнї kîte 29 $^2/_2$ zіле fakȣ̆ 1091 $^1/_2$
шї tpeї anї solapї kîte 265 $^1/_4$ zіле fakȣ̆ 1095 $^3/_4$
zіле); însъ шї ачеastъ difepinцъ dȣпе мȣлцї anї
a devenîtȣ̆ foapte simцitoape; къчї în 21 de anї
s'a sȣitȣ̆ кȣ o лȣнъ лȣнаpъ плінъ шї întp'ȣнȣ̆ se-
кȣлȣ̆ апpoaпе кȣ чінчї лȣнї, пpin ȣpmape dȣпе
ȣнȣ̆ sekȣлȣ̆ aȣ̆ sъpbatȣ̆ sъpbъtoapea de пpimъваpъ
кȣ чінчї лȣнї maї tîpziȣ̆ saȣ̆ maї timпȣpiȣ̆.

Алте націȣнї din челе antiче (s. e. Eцintenії) капї sokoteskȣ̆ sъpbъtopіле шї anії лopȣ̆ нȣмаї dȣпъ soape, aȣ̆ skъпatȣ̆ de ачеastъ difiкȣлtate a пȣне în apmonie anії solapї кȣ anії лȣнаpї. Dap некȣноштінца esaktъ a astpoнomieї a пpodȣsȣ̆ шї ла еле o mape konfȣsiȣне; къчї aȣ̆ sokotitȣ̆ anȣлȣ̆ solapȣ̆ нȣмаї dpentȣ̆ 365 de zіле, апої fiiindȣ̆ къ întp'adeвърȣ̆ anȣлȣ̆ solapȣ̆ este апpoaпе кȣ a патpа пapte dintp'o zi (5 ope, 48 minȣte шї 11 sekȣnde) maї лȣнгъ, de ачеea în патpȣ anї aȣ̆ гpeшitȣ̆ кȣ o zi, шї în 120 de anї кȣ o лȣнъ, шї în шease sekȣлї кȣ чінчї лȣнї întpeцї; пpin ȣpmape dȣпе шease sekȣлї, Eцintenї antiчї aȣ̆ sъpbatȣ̆ sъpbъtoapea лopȣ̆ de пpimъваpъ кȣ чінчї лȣнї maї nainte, adekъ în mizлoкȣлȣ̆ toamneї! De ачеea гъsimȣ̆ ле Eцintenії antiчї чіклȣлȣ̆ de 1461 de anї, adekъ în ачestȣ̆ intepвалȣ̆ sъpbъtoapea de пpimъваpъ a пpekȣpmatȣ̆ toate staціoanеле anȣлȣї, adekъ dakъ estimпȣ̆ sъpbъtoapea a koinчisȣ̆ întp'adeвърȣ̆ кȣ пȣнktȣлȣ̆ еkвinoпціалȣ̆ алȣ̆ пpimъвepії, tokmaї dȣпе 1461 de anї s'a întîmплatȣ̆ din noȣ̆ ачеastъ чіpкȣmstanцъ fepiчitъ!

Ла Apaвї (шї Tъpчї) гъsimȣ̆ o чіpкȣmstanцъ kontpapiъ: Eї sosotesкȣ̆ sъpbъtopіле шї anії лopȣ̆ нȣмаї dȣпе anії лȣнаpї, adekъ ȣнȣ̆ anȣ̆ ла eї ape 354—355 de zіле; de ачеea вedemȣ̆ ла dînшії къ în кȣpsȣ̆ de 33 anї, înчепȣtȣлȣ̆ anȣлȣї шї toate sъpbъtopіле пpekȣpгȣ̆ пpin toate лȣнiле шї staціȣніле anȣлȣї, adekъ dakъ akȣmȣ̆ zioa anȣлȣї noȣ̆ kade пpimъваpa, neste 8 anї вa къdea вapa, neste 16 anї вa къdea toamna, neste 24 de anї eapna шї tokmaї neste 33 de anї вa къdea eap пpimъваpa.

Nȣ tpeбȣe sъ ne mipъmȣ̆ къ вedemȣ̆ ла мȣлte націȣнї antiче къ лȣна a жȣkatȣ̆ ȣнȣ̆ poлȣ̆ aшa de importantȣ̆ în Календаpȣлȣ̆ лopȣ̆. Întp'adeвърȣ̆, пе лîнгъ skimbъpіле челе mapї de zi шї de noapte, de eapnъ шї de вapъ kape nї ле пpodȣче soapeле, skimbъpіле лȣнеї sîntȣ̆ ȣнеле din fenomenеле челе maї pemapкaвіле пе чеpȣ̆. Kpeштepea шї deskpeштepea eї, desвoлtapea eї пînъ ла ȣнȣ̆ diskȣ̆ лȣчitopȣ̆ кȣ лȣчіpea admipaбілъ, пе kîndȣ̆ алтъ-datъ se faче кȣ totȣлȣ̆ невъzȣtъ; toate ачeste skimbъpї, кȣ pегȣлapitatea лopȣ̆ konstantъ, n'a skъпatȣ̆ de вedepea oamenілopȣ̆ de kîndȣ̆ oamenії шї aȣ̆ apȣнkatȣ̆ okії лopȣ̆ къtpe boлta azȣpъ a чеpȣлȣї.

Aшa dap вedemȣ̆ ла націȣніле челе maї пpimitiвe къ чіклȣлȣ̆ кȣpsȣлȣї лȣнapȣ̆, adekъ лȣна a fostȣ̆ алeasъ dpentȣ̆ епокъ importantъ în вiaцa omȣлȣї. Kiapȣ̆ Біблia ziче „Dȣmnezeȣ̆ a fъкȣtȣ̆ лȣна ка sъ sлȣжaskъ dpentȣ̆ împъpціpea timпȣлȣї" Націȣніле antiче шї aȣ̆ imaцinatȣ̆ къ лȣна ape ȣнȣ̆ paпoptȣ̆ dipeкtȣ̆ кȣ вiaцa omȣлȣї, adekъ къ вiaцa шї sънъtatea noastpъ este sȣпȣsъ ȣнopȣ̆ inflȣinцe misteрioase шї inвizibіле, emanate din лȣнъ. Ачeste ideї aȣ̆ pemasȣ̆ шї akȣmȣ̆ пînъ ла oapeкape гpadȣ̆ în вiaцa лopȣ̆; kiapȣ̆ akȣmȣ̆ ȣнії oamenї нȣ-шї taiъ пъpȣлȣ̆, saȣ̆ нȣ se кȣнȣнъ, saȣ̆ нȣ плanteazъ apбopї kîndȣ̆ лȣна skade, asemenea ȣнії mediчї нȣ daȣ̆ болnaвілopȣ̆ лopȣ̆ pemezії antieлementiче (în kontpa лimбpiчілopȣ̆) пе kîndȣ̆ kpeштe лȣна; апої oape нȣ вedemȣ̆ inflȣ-ца чеa mape, misteрioasъ шї întp'adeвърȣ̆ neesплikatiвъ kape лȣна плінъ o ape asȣпpa ȣнopȣ̆ oamenї kapї kadȣ̆ atȣнчї întp'o stape de пatimъ nepвoasъ, нȣmitъ Somnambȣлismȣ̆, kîndȣ̆ ачештї oamenї ȣмблъ? atȣнчї dopmindȣ̆, fakȣ̆ felȣpimї de лȣкpȣpї kape aвia în stapea deшteantъ apȣ̆ пȣtea sъ ле fakъ ш. л. t.

Sъ konsidepъmȣ̆ akȣmȣ̆ че-вa împъpціpea timпȣлȣї în цenepe шї difepiteле modȣpї але ачеsteї împъpціpї pегȣлate.

Împъpціpea timпȣлȣї чеa maї natȣpaлъ шї чеa maї пaлпaбілъ, пе пpodȣче лȣmina soapeлȣї пpin пpezenцa шї абsenцa eї pегȣлatъ kape se pepeteazъ în toate zіле. De ачеea нȣmipea de zi шї de noapte sîntȣ̆ нȣmipіле челе maї antiче în Календаpȣлȣ̆ націȣнілopȣ̆. O zi шї o noapte împpeȣнъ fakȣ̆ o епокъ жȣpнaліepъ. Kîndȣ̆ noї ziчemȣ̆ s. e. „o sъ вiȣ̆ neste optȣ̆ zіле" шї Apaбȣлȣ̆ ziче „o sъ вiȣ̆ neste optȣ̆ nonцї" amîndoȣe espresiȣніле însemneazъ optȣ̆ епoче жȣpнaліepe kompȣse de o zi шї o noapte. Ла toцї пoпȣлії

opientalĭ, ачеastъ епокъ жърпаліеръ începe кв seapa (апвсвлŭ soapeлвĭ). Eĭ аŭ fostŭ siліці съ факъ ачеasta, fiindŭ къ ші лвпіле лорŭ аŭ începвtŭ de кв seapa, adeкъ în opa kîndŭ аŭ възвtŭ пentpв пріma-datъ лвпа повъ. Eџіutenii, ла карії епока лвпаръ п'а жвкatŭ впŭ ролŭ mape, zioa п'а începвtŭ de кв seapa чі dimineaца ла ешіреа soaрелвĭ! Ла Pomanĭ, zioa четъценілорŭ а începвtŭ кв епока de лініште чеа maĭ mape, adeкъ ла *mezвлŭ попції*. Noĭ Европепії актвалĭ amŭ adoптatŭ ачеstŭ обічеіŭ pomanŭ ші noĭ sokotimŭ începвtвлŭ zілеĭ de ла mezвлŭ попціĭ пречеdinte. Dap astpoпomiĭ шĭ-аŭ алесŭ впŭ пвпktŭ *maĭ siгврŭ* пentpв împъpціреа епочеĭ жърпаліере, adeкъ mezвлŭ zілеĭ kîndŭ soapeле stъ în mepidianŭ în пвпktвлŭ челŭ maĭ pidikatŭ алŭ червлвĭ пentpв opizontвлŭ bedepeĭ noastpe. Аша dap пе kîndŭ oamenii *komвпĭ* îшĭ fелічіteazъ впіĭ алтора апвлŭ поŭ kîndŭ чеasopnіквлŭ бate 12 în noaптеа de Sf. Basiліе, ла astpoпomŭ, апвлŭ векіŭ se прелвпцеште пînъ ла *mezвлŭ* zілеĭ а *апвлвĭ поŭ*; *елŭ tokmaĭ* kîndŭ se пвпе ла prînzŭ ла **12**, беа впŭ пахаръ de шamпanie în fерічіреа апвлвĭ поŭ.

Naціопіле antiче пв штіа съ împapцъ zioa ші noaптеа în пърці екваліĭ каріĭ ле пвmimŭ *noĭ* акмŭ ope saŭ чеасврĭ. Ла eĭ zioa а fostŭ împъpцitъ în tpeĭ sekціопĭ (dimineaца, miaзъ-zi, seapa) ші noaптеа еаръ în tpeĭ sekціопĭ, пвmite vigilia (fiindŭ къ пasнічіĭ de noaпте se skimба атвпчĭ); însъ sîntŭ арrвmente каріĭ пе пробъ къ Бабілопепіĭ аŭ întpodвсŭ împъpціреа zілеĭ în ope înкъ кв ontŭ swte de anĭ înainte de Xpistosŭ; dap орŭ ші квmŭ, ла Pomanĭ гъsimŭ împъpціреа zілеĭ *ші а попцеĭ în* 12 ope. Eatъ întp'adeвъръ ретаркабілŭ къ ла toate паціопіле вnde гъsimŭ zioa ші noaптеа împъpцite în ope, пвmървлŭ de 12 este пвmървлŭ џепералŭ. *Însъ opeле zілеĭ* п'аŭ fostŭ în totŭ апвлŭ d'o лвпціme еквалъ, чі вара аŭ fostŭ maĭ лвпці ші еарпа maĭ skвpte, къчĭ zioa (adeкъ timпвлŭ de ла ішіреа пînъ ла апвпереа soapeлвĭ) fiъ лвпгъ saŭ skвртъ, авеа 12 ope. Ачеstŭ вsаціŭ s'а konsepвatŭ în Европа кіарŭ пînъ ла sekoлвлŭ алŭ 13-леа, kîndŭ atвпчĭ inвenціопеа ороловцілорŭ (чеasopnічелорŭ) а аpъtatŭ posibilitateа d'а împъpці timпвлŭ în пърці еквалĭ; къчĭ ороловціле de апъ mi de nisinŭ каріĭ аŭ fostŭ în вsаціŭ ла Pomanĭ, аŭ fostŭ foapte imперfekte ші п'аŭ пвtвtŭ împъpці timпвлŭ în пърці кврatŭ еквалĭ. Nвmaĭ Мексіканіĭ antiчĭ fakŭ eвчепціопе, къчĭ ла ачеstŭ попвлŭ primitiвŭ, zioa а fostŭ împъpцitъ în 18 пърці saŭ ope. — În Italia а fostŭ обічеіŭ кіарŭ пînъ ла începвtвлŭ ачеstвĭ sekвлŭ, къ ороловціле în локŭ ка în 24 de ope se пвmъpe de doъ орĭ kîte 12 ope, din koпtpъ пвmъра de ла впв пînъ 24, astŭ-феліŭ къ în minвtвлŭ апвперіĭ soapeлвĭ, ороловцівлŭ бътеа 24, ші о оръ maĭ пе вртъ елŭ бътеа впв. Negpeшitŭ къ astŭ-феліŭ de ороловціĭ аŭ fostŭ foapte nekomode fiindŭ къ niminĭ п'а пвtвtŭ съ штіе двпе ачеste ороловціĭ kîndŭ este mezвлŭ zілеĭ ші oamenii аŭ fostŭ siліці а къвta în Календаръ ка съ afле ачеasta.

Двпе епока чеа *maĭ fвndamentaлъ* ші maĭ skвртъ а timпвлвĭ, adeкъ двпе zi віne епока а doъа adeкъ *Сvптътîна*; ші ачеastъ епокъ este aквmŭ пріimitъ пpetвtindenea. Naціопеа чеа d'întîiŭ каре а întpodвсŭ съптътîна în Календаръ este чеа Ispaiлteaпъ; къчĭ în Біблiе гъsimŭ челе d'întîiŭ поціопĭ despre съптътîпъ ші кіарŭ къ а шаптеа zi а съптътîпеĭ съ fiъ konsakpatъ пentpв репаосŭ. Аравії ші алте *паціопĭ opientaле de semінціїле Semitiче* аŭ пріimitŭ ші еле съптътîна ка о епокъ а timпвлвĭ, пе kîndŭ Eлinii аŭ аввtŭ *Dekadeле* лорŭ, adeкъ о епокъ de 10 zіле ші Pomanii antiчĭ аŭ аввtŭ о епокъ de 8 zіле. Dap двпе pвinapeа *орашвлвĭ* Iерssалimŭ (капітала Палеstineĭ) atвпчĭ Ispaeлitenii adвшĭ kaптівĭ în Pomа, аŭ întpodвсŭ аколо епока съптътîпеĭ; пе вртъ ші крештinii *аŭ пріimitŭ de ла Ispaiлtenĭ епока съптътîпеĭ*; însъ în локŭ d'а sepва Sîmбъta, eĭ аŭ întokmitŭ Двminека, zioa реînвіеріĭ, dpeптŭ zioa de събътоаре ебdomadaлъ.

Пе kîndŭ епока съптътîпеĭ пв е пріimitъ ла toate паціопіле, епока лвпаръ din koпtpa este о епокъ пріimitъ ла toate паціопіле ші în toate timпвріле. Пînъ kîndŭ oamenii аŭ fostŭ siліці а обsepва întîia аpъtape а *лвпеĭ поŭе* ка съ fikseze începвtвлŭ лвпеĭ, пегрешitŭ къ лвпеле п'аŭ fostŭ еквале, dap пе вртъ kîndŭ штіінца astpoпomieĭ а adвсŭ пе oamenĭ în stape а калквла лвпціmеа лвпеĭ, aflîndŭ къ лвпа îшĭ sfîpшaште кврsвлŭ sъŭ лвпаръ în 29 $^1/_2$ zіле (29 zіле, 12 ope, 44 minвte ші kîte-ва sekвnde), ші fiindŭ къ în віаца soчіалъ пв se poate ка о жвmъtate de

zi sъ ціїъ de лȣna векiъ шi чea aлтъ de лȣna noȣъ, de ачееа aȣ întokmitȣ ка sъ se sokoteaskъ о лȣnъ dpentȣ 29 шi чea ȣpmъtoape dpentȣ 30 de zілe, прin ȣpmape ачееа че лipseшte ла лȣna d'întiiȣ, este de npisosȣ ла лȣna a doȣa. Апоі ȣneлe naцiȣnї карї aȣ вpȣtȣ sъ пȣiъ în apmonie anȣлȣ лȣnapȣ (de 12 лȣnї) кȣ anȣлȣ soлapȣ (de 365 de zілe) aȣ întokmitȣ лȣniлe лopȣ de 30 шi 31 de zілe aлtepîndȣ, прекȣтȣ ле-aȣ aвȣtȣ Po*manії maї* пe ȣpmъ шi прекȣтȣ ле авемȣ шi noї; însъ tpeбȣe sъ zічемȣ къ лȣniлe noastpe nȣ mepitъ nічї întp'ȣnȣ kinȣ nȣmipea лopȣ de лȣne, шi înчenȣtȣлȣ лȣniлopȣ noastpe n'aȣ nічї челȣ maї mikȣ panoptȣ кȣ faseлe лȣnape, шi kîndȣ voimȣ sъ aflъmȣ nosiціȣnea лȣneї, tpeбȣe sъ ne ȣitъmȣ ла *Каленdapȣ*. Întp'adeвъpȣ, лȣniлe noastpe nȣ sîntȣ aлtȣ nimikȣ de kitȣ sekціȣnї apбitpape карї ла-amȣ fъkȣtȣ în anȣ, кȣ skonȣ de a a împъpці anȣлȣ în 12 пъpції.

Eatъ desvoлtapea Каленdapȣлȣї în difepite enoчe aлe Istopieї. Oamenії aȣ înчenȣtȣ a nȣmъpa timnȣлȣ *dȣne kȣpsȣлȣ лȣnapȣ*, прin ȣpmape лȣna a жȣкatȣ poлȣлȣ челȣ maї mape în Каленdapȣлȣ лopȣ (календарȣлȣ primitivȣ), пe ȣpmъ aflîndȣ шi *лȣnціmea* anȣлȣї soлapȣ aȣ вpȣtȣ sъ пȣiъ în apmonie anȣлȣ лȣnapȣ кȣ челȣ soлapȣ (календарȣлȣ Ispaiлteanȣ), пe ȣpmъ aȣ пъpъsitȣ кȣ totȣлȣ *kaлkȣлeлe лȣnape* шi aȣ npiimitȣ dpentȣ басa Каленdapȣлȣї, anȣлȣ soлapȣ împъpцitȣ în 12 пъpції apбitpape (календарȣлȣ nostpȣ modepnȣ).

Întp'adeвъpȣ, *anȣлȣ soлapȣ* mepitъ a жȣка poлȣлȣ челȣ maї mape în календарȣлȣ oamenilopȣ; къчї toate okȣnaціȣniлe noastpe sîntȣ басate asȣnpa staціoanелopȣ anȣaлe каpe sîntȣ продȣse npin noziціȣnea soapeлȣї кътpe пъmîntȣ în difepite enoчe aлe anȣлȣї. Че foлosȣ apȣ avea цъpanȣлȣ d'ȣn календарȣ лȣnapȣ? dap *акȣm календарȣлȣ soлapȣ* ії apatъ kîndȣ tpeбȣe sъ ape, kîndȣ tpeбȣe sъ samene, шi astȣ-feлiȣ îшї ȣpmeazъ toate опepaціȣniлe saлe agpikoлe. Aчeastъ *imnoptanцъ* a календарȣлȣї soлapȣ se apatъ înbedepatъ шi ла navigaціȣne, комерчiȣ, ш. ч. л. — Ȣnȣ aлtȣ avantaџiȣ în календарȣлȣ nostpȣ modepnȣ авемȣ къ toцї anii sîntȣ ekȣaлї шi nȣ ȣnȣ anȣ maї лȣnгȣ de kitȣ aлtȣлȣ кȣ о лȣnъ întpeagъ прекȣm s'a întîmnлatȣ în календapeлe векї, dȣne кȣmȣ amȣ esnȣsȣ maї sȣsȣ. Кȣ întpodȣчepea календарȣлȣї soлapȣ oamenії aȣ fostȣ în stape a шti maї din ainte, *în џenepe* че feлiȣ de timnȣ va fi în enoка кȣtape a anȣлȣї, къчї *negpeшitȣ maї din ainte* шtimȣ къ în Iȣлie nȣ va къdea zъnadъ шi къ în Ianȣapie oamenії nȣ вopȣ sȣfepi d'o кълdȣpъ neste mъsȣpъ; dap fъкъtopії *de календаpe* maї пe ȣpmъ, aбȣzîndȣ de konfiinцa пȣблiкъ, aȣ înчenȣtȣ a npevesti în календapeлe лopȣ, zілe шi кiapȣ ope d'aлe anȣлȣї în кape va fi *vîntȣ* saȣ *zъnadъ*, opї nлoaiъ. Aчeastъ npevestipe este ȣnȣ mape шapлaтanismȣ, къчї кiapȣ în timnȣлȣ nostpȣ modepnȣ, în кape шtiinцa *meteoroлоџieї* a fъкȣtȣ npогpeseлe чeлe maї mapї, toцї meteopoлоџiї ziкȣ къ nȣ sîntȣ în stape a кȣnoaшte nічї кȣ о лȣnъ de zілe maї nainte daкъ *în zioa* шi în opa кȣtape va nлoa saȣ nȣ.

Difepinцa календapeлopȣ în difepite enoчe шi maї кȣ seamъ ла difepite *naціȣnї înгpeȣiazъ* mȣлtȣ пe istopiografiї ла detepminaціȣnea aniлopȣ; къчї înчenȣtȣлȣ anȣлȣї a fostȣ foapte difepitȣ ла difepite naціȣnї. Aшa s. e. Atenienії aȣ înчenȣtȣ anȣлȣ лopȣ de ла soлstiціȣлȣ вepeї, пe kîndȣ вечiniї лopȣ Лачedemonenії aȣ înчenȣtȣ anȣлȣ лopȣ кȣ ekвinoкціȣлȣ toamneї, шi eap aлцї вечinї (Беоцienї) aȣ înчenȣtȣ anȣлȣ лopȣ кȣ soлstiціȣлȣ iepneї. Pomanії ла карї гъsimȣ în џenepe чea maї mape konfȣsiȣne în календарȣ, aȣ aвȣtȣ tpeї înчenȣtȣpї aлe anȣлȣї totȣ de odatъ; adeкъ aȣ aвȣtȣ ȣnȣ anȣ konsȣлapȣ saȣ noлitikȣ dȣne кape dateazъ dokȣmenteлe лopȣ пȣблiче, înчenȣtȣлȣ aчestȣї anȣ a fostȣ foapte вapiaбiлȣ, апоі avea ȣnȣ anȣ клepikaлȣ кape înчenea ла 1-iȣ Maptie шi ȣnȣ anȣ istopikȣ saȣ Pomanȣ кape înчenea ла 21 Anpiлie шi кape dateazъ de ла înчenȣtȣлȣ кълdipeї Pomiї.

Ispaiлtenії în enoка temnлȣлȣї aлȣ doiлea (enoка noлitikъ a doȣa) aȣ aвȣtȣ eap doȣe înчenȣtȣpї de anȣ, ȣnȣлȣ клepikaлȣ saȣ aлȣ peлiџieї ла Ekвinoкціȣлȣ npimъвepeї шi aлtȣлȣ soчiaлȣ кape înчenea ла ekвinoкціȣлȣ toamneї; акȣmȣ aȣ nȣmaї челȣ dȣne ȣpmъ.

Dȣne къdepea пъгînismȣлȣї шi întpodȣчepea *Kpistianismȣлȣї* în sekȣлeлe de mizлokȣ, domnea iap о konfȣsiȣne în panoptȣлȣ înчenȣtȣлȣї anȣлȣї; къчї Kpeшtinії карї aȣ adontatȣ календарȣлȣ Iȣ*лianȣ* aлȣ пъгînȣлȣї Iulius Caesar, n'aȣ вpȣtȣ sъ înчeanъ a sokoti anii лopȣ кȣ 1-iȣ Ianȣapie, fiindȣ

къ авеа преа mȣlte sȣвеnire пъгîne, de ачееа ȣnії аŭ sokotitŭ anȣлŭ noŭ de ла Пашtї; dap fiindŭ къ ачеastъ съpвъtoape а fostŭ вapiaвiлъ, de ачееа кȣpîndŭ аŭ пъpъsitŭ ачеastъ калкȣлъ; iap алції аŭ îнчепȣtŭ anȣлŭ лорŭ de ла 25 Dечемвріе (Кръчiȣnŭ) пе кîndŭ алції iap 'л–аŭ îнчепȣtŭ ла 25 Maptie (zioa Бȣneї–Bestipї), пе кîndŭ алції iapŭ аŭ adontatŭ 1–iŭ Sentemвpie dpentŭ îнчепȣtȣлŭ anȣлȣї dȣпе oвічеiȣлŭ вizantinŭ; ачеastъ zi а pemasŭ акȣmŭ dpentŭ îнчепȣtȣлŭ anȣлȣї вiserічеsкŭ ші челŭ sколарŭ. În Italia маї fiiъ–каре орашŭ ші а авȣtŭ anȣлŭ съŭ. În Пisa, sкpiaŭ dокȣmentеле пȣвліче dȣпе anȣлŭ Пisanŭ, asemenea ші în Флоренца. Токмаї ла finitȣлŭ sекȣлелорŭ de mizлокŭ toції s'аŭ înцелеsŭ ші аŭ adontatŭ 1–iŭ Ianȣаріе (ка zioa чіркончіsiȣnії D. X.) dpentŭ îнчепȣtȣлŭ anȣлȣї, ші аша аŭ pemasŭ пînъ în zioa de astъzї.

Че-ва desпре Парfȣmъpії.

Simцȣлŭ челŭ маї deлiкatŭ каре–лŭ авемŭ este odoapea; însъ noї simцimŭ прin odoape нȣмаї пъpтічелеле карї atinгŭ первȣлŭ odoapeї noastpe; adeкъ toate oвiекtеле odopante skotŭ пъpтічеле mічї mікpоskопiче карї se ръsnîndesкŭ în аерŭ împpeцiȣpȣлŭ oвiекtȣлȣї odopantŭ. Апої кîndŭ simцȣлŭ odoapeї noastpe întpъ în peцiȣnea ачестopŭ пъpтічеле, atȣnчї simцimŭ odoapea oвiектȣлȣї. Dap ачесте пъpтічеле saŭ молекȣле odopante sîntŭ d'o mікшоріme nекpezівiлъ. Мȣлте esперіmінте dіpeкте аŭ пробatŭ ачеаsta. S. e. аŭ кîntъpitŭ o бȣкатъ mікъ de moskŭ ші аŭ лъsat'o mȣлtŭ timпŭ (5 ші 6 anї) întp'o камеръ; în totŭ timпȣлŭ ачеsta, камера а fostŭ плinъ de odoape de moskŭ; кȣ toate ачеstea, dȣпе че а кîntъpitŭ бȣкаta dȣпе маї mȣлції anї, а гъsitŭ къ лinseшte dintp'însa o парте foapte mікъ авia simцiвiлъ ла кȣмпъпа чеа маї finъ. Аŭ калкȣлatŭ еаръші къ матеріа каре dъ вinȣлȣї odoapea sa пapтiкȣлаpъ (bouquet) este нȣмаї а 40000 парте din волȣмȣлŭ съŭ, dap матеріа odopantъ а кafелеї este нȣмаї $^1/_{50000}$ din волȣмȣлŭ съŭ.

Чіне кълъtopeшte пе Мъpї în цъpiле tpoпiкале, miroasе цеаpа, (adeкъ вр'o insȣлъ) кȣ o zi маї nainte! Аша dap е пробatŭ къ simцȣлŭ odoapeї е simцȣлŭ челŭ маї finŭ ші перfектŭ; întp'adeвъpŭ ачеstŭ simцŭ е ла mȣлte animале înкъ маї перfектŭ ші маї desвoлtatŭ de кîtŭ ла noї.

Кimia а deskisŭ o лȣmînъ noȣъ în пaпортȣлŭ штiinцеї матеріiлорŭ odopante; еа а ші peȣшitŭ а продȣче asemenea матерії întp'ȣnŭ modŭ aptifiчiosŭ! Ачеstŭ dpȣmŭ noŭ este d'ȣnŭ mape вiitopŭ, fiindŭ къ не dъ sперанцъ къ вomŭ peȣші а продȣче кiмічеште toate матеріiле odopante. Англеzȣлŭ *Ioanston* în опȣлŭ съŭ întitȣлаtŭ „Кimia de toate zілеле“ se esпpimъ în paпортȣлŭ парfȣмъpiiлорŭ în modȣлŭ ȣpмътopŭ:

Регнȣлŭ minеpaлŭ n'аpе матерії odopante маї nічї de кȣмŭ, чі маї toate парfȣмъpiiле не daŭ pегнȣлŭ вeцetaлŭ ші pегнȣлŭ animaлŭ. Кîndŭ distiлъмŭ ȣnеле пъpцї din пlante împpeȣнъ кȣ апа, atȣnчї веdемŭ къ nеsте апа distiлatъ înoatъ ка ȣнŭ fлȣidŭ de ȣntŭ odopantŭ каре îлŭ лȣъмŭ; însъ кiapŭ dȣпе лȣapea ȣntȣлȣї апа totŭ pъмîne odopantъ (къчї еа а înгiцitŭ o парте din матеріа odopantъ); ачеsте апе sîntŭ кȣnoskȣte sȣв нȣмipe de апе odopante saŭ apomatiче (aquae aromaticae). Кîndŭ гръdiniле кȣ poze (tpandafipї) în Глацерпȣ, (India) s'аŭ акопеpitŭ dimineaцa кȣ fлopї, пînъ ла amiazъzї sîntŭ desпȣiate de ачеstŭ opnamentŭ алŭ лорŭ, ші toate pozеле din гръdinї sîntŭ кȣлеse ші пȣse în base de апъ пentpȣ distiлацiȣne. Пentpȣ o ока fлopї de poze, пȣнŭ doȣе ока de апъ în вasȣлŭ distiлatopiŭ. Апа distiлatъ o пȣнŭ în лігiane лapцї акопеpite кȣ ȣnŭ вълŭ (ка sъ nȣ казъ mȣште аколо) ші аша pъмîne апа ачеаsta esпȣsъ afapъ o noante întpeагъ. Skопȣлŭ ачеstеї опеpaцiȣnї este ка прin fpiгŭ, totŭ ȣntȣлŭ apomatiкŭ de poze, каре е копpinsŭ în апъ, sъ se sȣiъ în sȣsŭ пе sȣпpafаца апеї, ші întp'adeвъpŭ а doȣа zi dimineaцa, апа este акопеpitъ кȣ o пеліцъ finъ de ȣntŭ de poze каре е пȣsŭ în stiклȣце mічї de кpistaлŭ, ші віne înкise. Пînъ ла doȣе miї de poze tpeбȣеsкŭ ка sъ se skoaцъ ȣnŭ dpamŭ de ȣntŭ de poze, de ачееа ачеstŭ ȣntŭ е foapte sкȣмпŭ; O pȣпіе (40 dpaмъpї) de ȣntŭ de poze kostъ 10 лівpe stepлінце

saȣ̆ 21 de галбенĭ, în комерчiȣлȣ̆ ȣntȣлȣĭ de поze e faлsifikatȣ̆ шi amestekatȣ̆ кȣ estpaktȣ̆ de лемнȣ̆ de *sandaлȣ̆.* Dap шi ȣntȣлȣ̆ de iasъminȣ̆ e foapte пpeцȣitȣ̆. Sînte плante капĭ конpindȣ̆ în difepiteлe лopȣ̆ пъpцĭ difepite napfȣme, s. e. foiлe opaнџepȣлȣĭ (поptokaлȣлȣ̆) dъ ȣнȣ̆ napfȣmȣ̆ apapte (petit grain), пe кîndȣ̆ fлopiлe aчesteĭ плante dъ ȣntȣлȣ̆ néroli кape e foapte пpeцȣitȣ̆, шi din кожа поptokaлeлopȣ̆ se skoate шi ȣнȣ̆ aлȣ̆ tpeĭлea feлiȣ̆ de ȣntȣ̆ (eau de Portugal).

Napfȣmeлe noastpe кape ле întpeбȣinцъмȣ̆ în toate ziлeлe sîntȣ̆ o amestekъtȣpъ de maĭ мȣлte ȣntȣpĭ saȣ̆ esenцe odopante, къчĭ e papȣ̆ ка o singȣpъ esenцъ sъ плакъ simцȣлȣĭ odoapeĭ noastpe. Sekpetȣлȣ̆ apteĭ napfȣmъpieĭ konsistъ dap a компȣne maĭ мȣлte esenцe капĭ aȣ̆ odopĭ apmonioase шi a skoate dintp'aчeastъ комбinaцiȣne o odoape компȣsъ, foapte плъкȣtъ în кape нȣ se maĭ simte esenцa naptikȣлapъ кape a sepbitȣ̆ ла aчeastъ компoziцiȣne. Ка sъ înцeлeaгъ чine-ва maĭ бine aчeasta, tpeбȣe sъ-шĭ adȣкъ a minte къ simцȣлȣ̆ odoapeĭ nostpe лȣкpeazъ totȣ̆ dȣpe aчeste лeцĭ ка шi simцȣлȣ̆ гȣstȣлȣĭ nostpȣ, apoĭ toatъ лȣmea шtie къ întp'o бȣкatъ бȣнъ, în кape se afлъ sape, пinepȣ̆ ш. ч. л. пentpȣ гȣstȣ̆, нȣ tpeбȣe sъ simцimȣ̆ нȣmaĭ гȣstȣлȣ̆ sъpeĭ npedominîndȣ̆, saȣ̆ гȣstȣлȣ̆ пinepȣлȣĭ, чi tpeбȣe sъ simцimȣ̆ ȣнȣ̆ гȣstȣ̆ pezȣлtatȣ̆ din toate шi кape e плъкȣtȣ̆; astȣ̆-feлiȣ̆ se ȣpmeazъ шi ла napfȣmъpiĭ. Apoĭ пpeкȣмȣ̆ ла бȣкate tpeбȣe sъ aлeцemȣ̆ гȣstȣpĭ капĭ нȣ sîntȣ̆ kontpapiĭ ȣнȣлȣ̆ altȣia, sъ нȣ комбinъмȣ̆ dȣлче кȣ sepat saȣ̆ aкpȣ кȣ amap, asemenea шi în napfȣmъpiĭ tpeбȣe sъ aлeцemȣ̆ odoapeлe apmonioase шi нȣ kontpapie ȣнȣлȣ̆ altȣia. În panoptȣлȣ̆ aчesta este кȣ dpeptȣ̆ кȣвîntȣ̆ bestitъ apa de Колonia (eau de Cologne). Ea este компȣsъ de esenцъ de лъmîe, de esenцъ de ienȣпepe шi de esenцъ de posmapinȣ̆; însъ adevъpata apъ de Колonia нȣ tpeбȣe sъ aibъ nічĭ odoape de лъmie, nічĭ de ienȣпepe, nічĭ de posmapinȣ̆ чi sъ aibъ o odoape apaptъ; însъ dakъ пȣnemȣ̆ kîte-ва пікътȣpĭ de apъ de Колonia în apъ simплъ шi пікътȣ̆ aкoлo kîte-ва пікътȣpĭ de spiptȣ̆ de Salmiakȣ̆, îndatъ odoapea de esenцъ de лъmîe se faче simцiбiлъ.

Esenцa odopantъ a ȣneĭ плante bapiazъ în difepite климе шi локȣpĭ. S. e. sîntȣ̆ bestite opanжeлe (поptokaлeлe) шi pezeda капĭ кpeskȣ̆ în opaшȣлȣ̆ Niцa în Itaлia пentpȣ odopiлe лopȣ̆ distinkte, пe кîndȣ̆ viopeaoa кape кpeшte пe поaлeлe aлпiлopȣ̆ este чea maĭ odopantъ; dintpe toate esenцeлe de Lawendula (лавенцiкъ) шi de Metha (izmъ) кape кpeskȣ̆ în Anглia (Comitetul Surrey) sîntȣ̆ de optȣ̆ opĭ maĭ skȣmpe de kîtȣ̆ esenцeлe de aчeste плante капĭ vinȣ̆ din Fpanчia.

Analisa kimikъ a apъtatȣ̆ лȣкpȣлȣ̆ чeлȣ̆ maĭ pemapkaбiлȣ̆, adekъ къ difepite ȣntȣpĭ saȣ̆ esenцe капĭ aȣ̆ foapte difepite odopĭ, kimistȣлȣ̆ deskompȣindȣлe *în eлementeлe лopȣ̆*, гъseшte къ sîntȣ̆ компȣse de aчeлeaшĭ eлemente шi kiapȣ̆ în aчeлeaшĭ пpoпopцiȣnĭ! S. e. ȣntȣлȣ̆ de tepmentinȣ̆, ȣntȣлȣ̆ de лъmie, ȣntȣ̆ se opanже, de ienȣпepe, de posmapinȣ̆, de capalu, шi мȣлte alteлe sîntȣ̆ компȣse întp'ȣнȣ̆ modȣ̆ (în 100 пъpцĭ aȣ̆ 88 $^1/_4$ Carbon, шi 11 $^3/_4$ Hydrogène), кȣ toate aчestea, че difepinцъ imensъ în panoptȣлȣ̆ odoapeĭ шi a tȣtȣлopȣ̆ чeлopȣ̆ alte кaлitъцĭ fisiчe, esistъ întpe aчeste difepite obiekte!

Kimia modepnъ a apъtatȣ̆ înkъ шi altȣ̆ лȣкpȣ maĭ admipaбiлȣ̆; ea a apъtatȣ̆ къ sîntemȣ̆ în stape noĭ oamenіĭ a imita natȣpa în пpodȣкцiȣnea eĭ a matepiiлopȣ̆ odopante.

Eatъ ȣнȣ̆ esemплȣ: Este o плantъ нȣmitъ Spirea ulmaria din кape пpovine npin distiлaцiȣne ȣнȣ̆ ȣntȣ̆ (Reine de près) шi o altъ esenцъ нȣmitъ esenцъ de Spipea. Чine apȣ̆ fi zisȣ̆ maĭ nainte къ omȣлȣ̆ sъ fiъ în stape sъ пpodȣкъ întp'ȣнȣ̆ modȣ̆ aptifiчiaлȣ̆ aчeastъ esenцъ eлaбopatъ din mîiniлe natȣpeĭ în sînȣлȣ̆ пъmîntȣлȣĭ? — Dap aкȣмȣ̆ kimistȣлȣ̆ iea кожа de salvie, o fepбe în apъ шi skoate dintp'însa ȣнȣ̆ пpinчipȣ̆ iste нȣmitȣ̆ saлiчinȣ̆ (кape este o pemezie aшa de бȣнъ în kontpa fpiгȣpiлopȣ̆ ка шi kina) apoĭ kîndȣ̆ fepбe saлiчinȣ̆ кȣ bitpioлȣлȣ̆ шi кȣ Бiкapбonat de potasъ, atȣnчĭ saлiчinȣлȣ̆ se skimбъ în esenцъ de spipea.

Eatъ шi ȣнȣ̆ altȣ̆ esemплȣ maĭ кȣpiosȣ̆: Din кърбȣnĭ fosiлĭ se skoate în Eȣpoпa aкȣмȣ̆ ȣнȣ̆ feлȣ̆ de gazȣ̆ inflamaбiлȣ̆ кȣ кape iлȣmineazъ opaшe шi kase, însъ пe лîngъ aчestȣ̆ gazȣ̆ ese din кърбȣnĭ шi ȣнȣ̆ feлiȣ̆ de пъкȣpъ, apoĭ distiлîndȣ̆ aчeastъ пъкȣpъ, ese ȣнȣ̆ feлiȣ̆ de smoaлъ (asfaлtȣ̆) шi ȣнȣ̆ feлiȣ̆ de ȣntȣ̆, apoĭ deskompȣindȣ̆ kimiчeшte aчestȣ̆ ȣntȣ̆, гъsimȣ̆ къ konpinde мȣлte alte matepiĭ, întpe alteлe шi ȣнȣ̆ flȣidȣ̆ лimpede

ка апа ші каре se нȣmeште Венцолȣ; апоĭ кînдȣ amestекътȣ Венцолȣлȣ кȣ апъ tape (ачidȣ nitpікȣ) atȣnчĭ ese ȣn продȣктȣ каре seamънъ прin odeapea sa кȣ ȣntȣлȣ saȣ кȣ esenца каре провine din mirdaле amapъ; konditopiĭ în Eȣропа konsȣmъ акȣmȣ кътъцimĭ mapĭ de ачeste esenце aptifiчiaле de mirdaле amape пentpȣ difepite tȣpte ші пръжitȣpĭ, пpeфepъ кiapȣ ачeastъ esenцъ aptifiчiaлъ în локȣлȣ челеĭ натȣрале, findȣ къ нȣ е beninatъ (otpъвitъ), пе кîndȣ esenца каре провine întp'a-девъръ din mirdaле amape, е beninatъ în кътimĭ mapĭ. Eatъ ȣnȣ mipaкȣлȣ! Din кърбȣнĭ fosiлĭ ші din пъкȣра чеа пътȣроасъ, kimia а продȣсȣ о а-ромъ деликатъ ші сȣавъ ка ачееа а mirdaлелорȣ amapĭ! Оаре este вр'о skamatopie maĭ mape? —

(Ва ȣрма.)

KOMȣNIKAЦIȣNĬ ШTIINЦIFIЧE, MIЧĬ.

О плантъ noȣъ foapte kȣpioasъ. Boiaцiopiĭ штiinцifiчĭ aȣ deskoпepitȣ akȣmȣ пе insȣла Madaraskapȣ о плантъ noȣъ нȣmitъ kȣ fepestpe (Ouvirandra fenestralis) каре apatъ чipkȣmstanце kȣpioase къ fpȣnzeле ачesteĭ пlante se deosibeskȣ de fpȣnzeле tȣtȣлорȣ челорȣ алте пlante kȣnoskȣte, în ачееа къ sîntȣ fъkȣte de sîte saȣ къ nimte opбote (danteле), adeкъ toatъ сȣпрафаца foiĭ е гъvpitъ, ші ачeste гъvpĭ (fepestpe) se afлъ totȣ de ȣna întpe koasteле (nepвȣpiле) foiĭ. Nimte asemenea foĭ afлîndȣse întinse în апъ, арътȣ о mape fpȣmȣseце, ші чea maĭ mikъ mішkape а апеĭ продȣче în foĭ nimte ondȣлацiȣnĭ ші tpemȣpътȣpĭ foapte intepesante ші плъкȣte ла bedepe.

Misionapȣлȣ D. *Ellis* а adȣsȣ akȣmȣ (nainte kîte ва лȣnĭ) asemenea пlante bepzĭ de Madaraskapȣ ла Лondonȣ ȣnde aȣ чepkatȣ ші о aȣ semънatȣ întpȣ'ȣnȣ basenȣ de апъ înkълzitъ пînъ ла 750 k. ші eatъ къ se apatъ къ aȣ peȣшitȣ în чepkapea лорȣ. Гръdina de Iapnъ (serse) de ла chelsen în Лondonȣ apatъ akȣmȣ ȣnȣ esemплapȣ de ачeste пlante кȣ foĭ kȣpioase kpeskîndȣ în апъ. Жȣрпалеле штiinцifiче asirȣpъ къ, кȣ timпȣлȣ, ачeste пlante вopȣ kîштira о репȣтацiȣne аша de mape întokmaĭ ка планта бestitъ Biakpotika din Meksiko че se нȣmeште Victoria regia despre каре вomȣ вopbi altъ-datъ.

Noцiȣnĭ Statistiче diвepse. În Mapea-Бpitanie konskpinцiȣnea (katarpafiea) чea din ȣpmъ а арътatȣ къ se afлъ 713,333 femeĭ maĭ mȣлtȣ de kîtȣ бърбaцĭ, о împpeцiȣpape каре нȣ se гъseште nikъipĭ. Ȣnȣ mape пpoблemȣ е dap пentpȣ Mapea-Бpitanie: че se fakъ ea кȣ ачeastъ apmadie апpoape ȣnȣ milionȣ de femeĭ kapĭ нȣ-шĭ потȣ гъsi бърбaцĭ? —

Попȣлацiȣnea Mapeĭ-Бpitaniĭ е akȣmȣ 27 milioane de oamenĭ, însъ ачeastъ попȣлацiȣne а kpeskȣtȣ în aniĭ чеĭ din ȣpmъ dȣпе ȣnȣ modȣ аша de mape în kîtȣ, dakъ ачeastъ kpeштере ва ȣрма ші în biitopȣ, апоĭ în anȣлȣ 1900 Mapea-Бpitanie ва авеа о попȣлацiȣne de 50 milioane de oamenĭ. — În Mapea-Бpitanie s'aȣ keлtȣitȣ în anȣлȣ 1854 пentpȣ tȣtȣnȣ ші цiгъpĭ, sȣma de 8 milioane ліvpe stepлinre, (16 milioane галбенĭ), adeкъ апpoape de totȣ benitȣлȣ anȣaлȣ алȣ ȣnȣĭ Statȣ Eȣponeanȣ de градȣлȣ алȣ doiлea; dap нȣnȣmaĭ пentpȣ tȣtȣnȣ ші цiгъpĭ чі ші пentpȣ пpofesopĭ ла koniiĭ лорȣ keлtȣeskȣ Anrлezii mȣлtȣ, къчĭ instpȣkцia пȣбликъ în Mapea-Бpitanie fiгȣpeazъ пentpȣ а патра napte а keлtȣeлiлорȣ Statȣлȣĭ пе fie-kape anȣ (adeкъ 800,000 ліvpe stepлinre saȣ 1,600,000 галбенĭ).

Челȣ maĭ mape basȣ de вапорȣ se faче akȣm în Mapea-Бpitanie, къчĭ în panгȣлȣ d'întîiȣ ва konpinde локȣ пentpȣ 600 пepsoane, în panгȣлȣ алȣ doiлea локȣ пentpȣ 2000 de пepsoane, ші în panгȣлȣ алȣ tpeiлea пentpȣ maĭ mȣлte miĭ de пepsoane.

Statistika тpъsȣpiлорȣ пȣбличе în Лondonȣ apatъ къ прin ȣлiца нȣmitъ Pall-Mall tpekȣ în toatъ opa (чеasȣлȣ) 800 de тpъsȣpĭ, апоĭ пeste подȣлȣ нȣmitȣ Лondonȣ-Бpidre tpekȣ пе fie-kape zi tpeĭ-spezeче miĭ de тpъsȣpĭ. În Паpisȣ ȣnde mішkapea пoпȣлаpъ е maĭ mikъ, totȣ se apatъ ka în 24 de ope (zi neste zi) tpekȣ прin бȣлевардȣлȣ kапȣцiniлорȣ 9070 тpъsȣpĭ пȣбличе (fieakpe ші omnibȣse), прin бȣлевардȣлȣ Italieniлорȣ tpekȣ în ачestȣ timпȣ 10,750 тpъsȣpĭ, în бȣлевардȣлȣ Poissonière tpekȣ 7720, în бȣлевардȣлȣ St. Denis 9609 ші прin kîmпiеле Elisee tpekȣ 8950 тpъsȣpĭ пȣбличе în 24 de ope zi neste zi. Este intepesantȣ а ȣрма istopiea kaлesчiлорȣ, maĭ кȣ seamъ ачелорȣ пȣбличе (fiakpe) ka sъ bedemȣ че пpoгpese а fъkȣtȣ sekȣлȣлȣ aktȣaлȣ în panopтȣлȣ ачesta. Аша не apatъ istopiea къ челȣ d'întîiȣ fiakpȣ а eшitȣ ла Паpis în anȣлȣ 1757, dap чea d'întîiȣ kaлeaskъ de kape вopбeште istopiea а fostȣ ачееа în kape Isaбeлa din Баваpia ші а fъkȣtȣ intpapea sa пomnoasъ în Паpisȣ în anȣлȣ 1405. Sȣб François I, în Паpisȣ epa нȣmaĭ tpeĭ kaлesчĭ, adeкъ ȣna а Peцineĭ, алта а Dianeĭ de Poitiers ші а tpeea а Mapeшалȣлȣĭ Bois-Douphin; în локȣлȣ ȣшiлорȣ ачeste kaлesчĭ авеа пepdeле de пеле. Sȣб Luis XIII skaȣnеле de пȣptatȣ epa ла modъ ші tokmaĭ sȣб Louis XIV а începȣtȣ; moda ȣmблъpiĭ кȣ kaлesчĭ а debenit апоĭ цeнepaлъ ші тpъsȣpiле maĭ fpȣmoase; ачestȣ пpoгpesȣ ȣpmeazъ ші akȣmȣ.

Пatpȣ feлȣpĭ de вinȣ din sekȣлеле tpekȣte. În sekȣлеле tpekȣte aȣ авȣtȣ obiчeiȣ în Цepmaniea ші Fpнца d'а da ȣnȣ пахарȣ de вinȣ fie-къpia пepsoane distinktъ kape sosia întp'ȣnȣ opaшȣ. Пentpȣ ачestȣ skonȣ aȣ авȣtȣ пatpȣ feлȣpĭ de вinȣ, fie-kape кȣ нȣmipea sa ші кȣ kвaлiтъцĭ diвepse, adeкъ aȣ авȣtȣ *вinȣ de леȣ*, de *mъгapȣ*, de *maĭmȣцe* ші de *ћopkȣ*; челȣ d'întîiȣ dъ бъȣtopȣлȣĭ о mъpinimie цeнepoasъ ka а ȣнȣĭ Леȣ, челȣ d'алȣ doiлea îmбътîndȣ'лȣ îлȣ fъчea stȣпidȣ, челȣ d'алȣ tpeiлea îĭ inspipa dopinцъ tape пentpȣ sekȣлȣ челȣ fpȣmosȣ, ші челȣ d'алȣ пatpȣлea îmбatъ пе omȣ astȣ-feлȣ къ вapsъ în sfîpшitȣ.

Tinorpafia Naцionaлъ а лȣĭ Ioisfȣ Pomanoвȣ ші Komп.